

Televízne spravodajstvo – dôležitá téma mediálnej výchovy stredoškólkov a stredoškólkov¹

Turan Vesna, Mária Bratská

Katedra psychológie, FiF UK, Bratislava, Slovensko

Tak ako rodové rozdiely badáme v iných sférach života, aj v oblasti sledovania mediálnej produkcie nachádzame určité špecifiká charakteristické pre mužov a ženy. Dokonca môžeme tvrdiť, že existujú médiá, ktoré častejšie využívajú ženy a ktoré častejšie vyhľadávajú muži. Televízia ale na prvý pohľad nepredstavuje médium, ktoré sa profiluje ako typické ženské alebo mužské. Výsledky výskumov, obzvlášť na mladých ľuďoch ukazujú, že medzi chlapcami a dievčatami neexistujú štatisticky významné rozdiely vo frekvencii sledovanosti televíznych programov (Brečka, Benkovičová, Hallon, 1999; Turan, Sobihardová, Krupinski, 2003 a iní). Tieto výsledky poukazujú na sledovanosť televízie pričom nezaznamenávajú rozdiely v preferencii určitých televíznych programov, v spôsobe sledovania televízie, v spôsobe spracovávania prijatých významov. Tu už výrazné rozdiely určite nachádzame.

Dnes, na prahu postinformačnej doby televízna produkcia prejavuje tendenciu úzko sa špecializovať, ponúkať konkrétne programy schopné uspokojiť špecifické potreby menších skupín divákov. V tejto špecializácii televíznych programov môžeme hovoriť o programoch určených cieľovým skupinám, napr. s určitým socio-ekonomickým statusom, ľuďom na určitej vzdelanostnej úrovni, divákovi so špecifickými záujmami, vybraným vekovým skupinám... Taktiež v televíznej produkcii už dlhšie obdobie nachádzame programy typicky ženské, typicky mužské a programy, ktorých divácke zázemie tvoria aj muži, aj ženy. Dokonca niektoré televízie celú svoju produkciu orientujú na vysielanie programov, ktoré majú ako cieľovú skupinu hlavne mužov (napr. Eurosport) alebo hlavne ženy (napr. Romantica).

Ústrednou témou nášho príspevku je televízne spravodajstvo, ako špecifická televízna relácia. Výskumy sledovanosti buď poukazujú na to, že významné rozdiely medzi mužmi a ženami v sledovanosti týchto relácií nie sú alebo ukazujú na miernu prevahu mužov v diváckom zázemí uvedených relácií. Určite televízne spravodajstvo nemôžeme považovať za reláciu, ktorá sa profiluje ako výlučne ženská alebo mužská. To, čo ale predpokladáme, sú významné rozdiely v spôsobe sledovania a spracovania informácií sprostredkovaných uvedenými reláciami. Medzi iným aj na túto otázku sa pokúšal odpovedať výskum, ktorý sme realizovali v dvoch fázach (v roku 2001 a 2003) na dvoch výskumných výberoch stredoškólkov.

Cieľ výskumu

Cieľom štúdie je poukázať na tie rodové rozdiely v spôsobe sledovania spravodajských relácií, vnímania ich obsahu a formy a tiež následného spracovania prijatých významov, ktoré môžu byť významné z hľadiska prístupu k stredoškólkovi a stredoškólkovi v rámci mediálnej výchovy.

Vzhľadom na uvedený cieľ v štúdií sme si stanovili tieto čiastkové výskumné ciele:

1. Zistiť, ktoré spravodajské relácie, ktorých televíznych staníc stredoškólkovi a stredoškólkovi na Slovensku sledujú.

¹ Príspevok je súčasťou riešenia grantovej úlohy č. 2/4076/04.

2. Zistiť tematické zameranie príspevkov v spravodajských reláciách, ktoré najviac pútajú pozornosť stredoškóľakov a stredoškóľáčok.
4. Zistiť dôvody sledovania televíznych spravodajských relácií u maturantov a maturantiek.
5. Zistiť názory maturantov a maturantiek na kvalitu sprostredkovaných informácií prostredníctvom televízneho spravodajstva.
6. Zistiť ako sa špecifiká televíznych spravodajských relácií reflektujú v spôsobe konštrukcie sociálnej reality maturantmi a maturantkami.
- 7.

Výskumný výber

Výskumný výber tvorí 1070 žiakov stredných škôl. Prvej fázy výskumu sa zúčastnilo 875 stredoškóľakov a druhej fázy výskumu 195 maturantov (bližšie pozri tab. 1).

Tab. 1 Zloženie výskumného výberu podľa bydliska, typu školy, pohlavia a veku

	Pohlavie		Škola			Vek					su ma
	M	Ž	G	S OŠ	S OU	1 5	1 6	1 7	1 8	1 9 a viac	
Trebišov	9 0	1 61	1 04	9 0	5 7	7	9 1	1 01	5 1	1	25 1
Námesto vo	1 47	1 54	1 39	1 18	4 3	2 1	1 04	1 09	6 6	1	30 1
Myjava	1 56	1 67	1 16	1 17	9 1	1 3	1 03	1 44	5 9	4	32 3
Bratislav a*	1 07	8 8	9 4	6 8	3 3	/ ////	// ////	3 2	9 7	6 6	19 5
suma	5 00	5 70	4 53	3 93	2 24	4 1	2 98	3 86	2 73	7 2	10 70

* Druhá fáza výskumu, realizovaného v roku 2003

Výskumné metódy

V rámci prvej fázy výskumu uskutočnenej v roku 2001 sme použili anketu UTS 1 (Účinky televízneho spravodajstva, autorky: Turan, Bratská), ktorá obsahovala 14 otázok týkajúcich sa: zdrojov informácií o dianí na Slovensku a vo svete, z ktorých stredoškóľská mládež čerpá relevantné informácie; frekvencie sledovanosti spravodajských a publicistických relácií; frekvencie sledovanosti spravodajských relácií určitých slovenských a zahraničných televíznych staníc a frekvencie sledovanosti určitých častí a tematických celkov televíznych spravodajských relácií.

V druhej fáze výskumu sme použili revidovanú 20 položkovú verziu dotazníka UTS 2 (Účinky televízneho spravodajstva, autorky: Turan, Bratská), ktorá sa okrem oblastí, ktoré skúmala UTS 1 zaoberala aj tým, s kým mladí ľudia sledujú spravodajské relácie a diskutujú o prijatých informáciách; dôveryhodnosťou televízneho spravodajstva a jeho vplyvom na život stredoškóľakov. Ďalej sme použili 60 položkovú skrátenú verziu Inventáru piatich osobnostných faktorov (NEO FFI), ktorého autormi sú P. T. Costa a R. R. McCrae a obsahovú analýzu esejí napísaných na tému „Môj názor na informácie, ktoré sa objavujú v televíznom spravodajstve“.

Interpretácia vybraných výsledkov

Výber médií

Výsledky nášho výskumu preukázali, že v prvom rade existujú rozdiely medzi stredoškólákmi a stredoškóláčkami vo výbere médií, ktoré uprednostňujú pri získavaní relevantných informácií o dani v svojom okolí. Štatisticky významné rozdiely sa ukázali v prípade **rozhlasu** ($U = 88141,50$; $p \leq 0,039$), **časopisov** ($U = 80325,50$; $p \leq 0,00$) a **internetu** ($U = 86663$; $p \leq 0,02$). Viac dievčat ako chlapcov uviedlo, že využíva rozhlas a časopisy ako zdroje relevantných informácií o dani v SR a v zahraničí. Na druhej strane, viac chlapcov ako dievčat uviedlo, že používa internet v procese vyhľadávania potrebných informácií.

Čítanie časopisov, ako uvádzajú výsledky aj iných výskumov sa považuje skôr za „ženskú“ aktivitu. Vzhľadom na to, že sme v ankete UTS 1 bližšie nešpecifikovali, ktoré časopisy máme na zreteli, (odborné, špecificky zamerané na určité záujmy, týždenníky, mesačníky...) domnievame sa, že respondenti mali na mysli hlavne populárne časopisy, ktoré sú na trhu najviac zastúpené. Na druhej strane, internet sa skôr považuje za „mužské“ médium. Využívanie Internetu sa spája s využívaním počítačov a počítačovou gramotnosťou, ktorá je od začiatku vývoja informačných technológií doménou mužov. Svedčí o tom aj zloženie študentov na stredných školách a vysokých školách technického zamerania.

Sledovanosť spravodajských relácií určitých televíznych staníc

Vzhľadom na to, že centrálnou témou nášho výskumu je vzťah stredoškólakov k televízному spravodajstvu, zamerali sme sa na vybrané výsledky týkajúce sa konkrétne týchto relácií. Zistili sme, že medzi chlapcami a dievčatami v našom výskumnom výbere sa objavili štatisticky významné rozdiely v sledovanosti spravodajských relácií jednotlivých televíznych staníc. **Viac dievčat** ako chlapcov uvádzalo, že **sleduje spravodajské relácie verejnoprávnej televíznej stanice** ($U = 85701$; $p \leq 0,003$). Domnievame sa, že tento výsledok môže byť zapríčinený aj tým, že:

- spravodajské relácie verejnoprávnej televízie obsahujú menej priamych záberov z dejísk rôznych katastrof, nešťastí a vojen (pozri Kreimer, 1995; Hvitfelt, 1995 a iné), o ktorých sa viac dievčat ako chlapcov vyjadrilo negatívne vo svojich esejach,
- spravodajské relácie verejnoprávnej televízie obsahujú viac informácií o kultúre (pozri Burton, Jiráček, 2001 a iné), o ktoré dievčatá prejavovali väčší záujem,
- verejnoprávna televízna stanica na rozdiel od komerčných televíznych staníc vysiela pravidelne krátke správy, ktoré dievčatá sledovali častejšie ako chlapci.

Sledovanosť častí a tematických celkov televíznych spravodajských relácií

Štatisticky významné rozdiely medzi chlapcami a dievčatami sa ukázali v sledovaní blokov počasia ($U = 88136,5$; $p \leq 0,014$) a športu ($U = 73226,5$; $p \leq 0,000$). Pritom **viac dievčat sledovalo blok počasia** bez toho, aby si pozreli celé správy a **viac chlapcov sledovalo blok športu**. V druhej fáze výskumu sa ukázalo, že dievčatá prejavujú väčší záujem o počasia aj preto, aby vedeli čo si obliecť zajtra (písali to v esejach). Výsledok týkajúci sa sledovanosti športu v správach pramení z väčšieho aktívneho aj pasívneho záujmu chlapcov o šport.

Taktiež sme zistili rozdiely v **pútavosti** jednotlivých spravodajských tém medzi dievčatami a chlapcami. (pozri tab. 2). Štatisticky významne **viac dievčat** ako chlapcov **púťali správy tykajúce**

sa: kultúry, zábavy, nešťastí a katastrof, počasia. Správy týkajúce sa športu a vojen považovali za pútavejšie chlapci.

Tab. 2 Výsledky U testu pútavosti jednotlivých tematických celkov spravodajstva v závislosti od pohlavia respondentov ($N = 875$, $N_{\text{dievčat}} = 482$, $N_{\text{chlapcov}} = 393$)

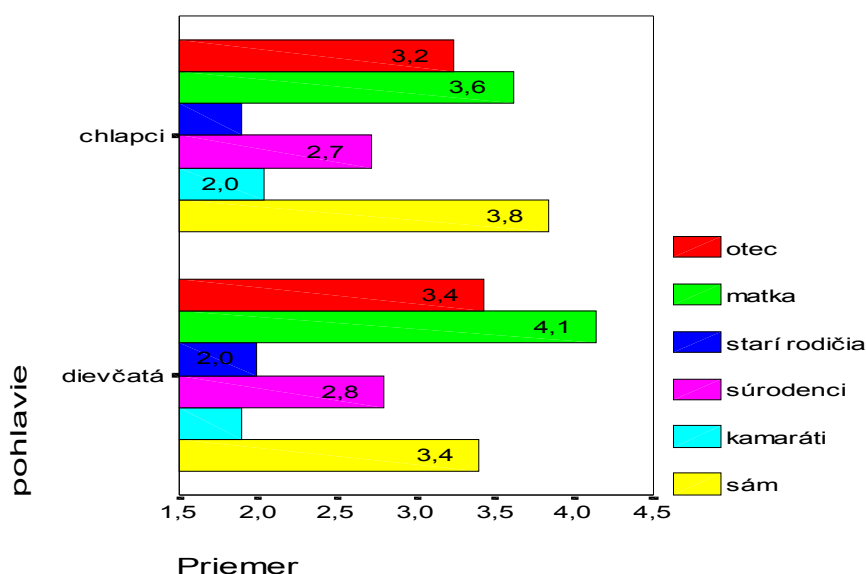
	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
kultúra	76702.500	154123.500	-6.042	.000
zábava	84019.000	161440.000	-3.546	.000
vnútorná politika	94282.000	210685.000	-.155	.877
zahraničná politika	94326.000	210729.000	-.055	.956
ekonomika	89807.000	206210.000	-1.844	.065
vojna	78209.000	194612.000	-5.324	.000
katastrofy a nešťastia	82799.500	160220.500	-4.324	.000
počasie	75149.500	152570.500	-6.113	.000
šport	62551.500	178954.500	-10.131	.000

Uvedený výsledok nás neprekvapil. Predpokladáme, že pramení aj z tradičného rozdelenia okruhov záujmov na typicky ženské (kultúra, zábava, prejavovanie záujmu a súcitenie s ľuďmi v krízových situáciách) a typicky mužské (vojna a šport).

Sledovanie spravodajských relácií v prítomnosti iných osôb

V druhej fáze výskumu sme zisťovali, či existujú rozdiely medzi maturantmi a maturantkami v tom, s kým sledujú televízne spravodajské relácie. Ukázalo sa, že **viac dievčat** ako chlapcov sleduje spravodajské relácie **s matkou** ($U = 3319,5$; $p \leq 0,001$) a následne sa s nimi **rozpráva o obsahu správ** ($U = 3656,0$; $p \leq 0,014$). Na druhej strane **viac chlapcov** ako dievčat sledovalo spravodajské relácie **o samote** ($U = 3683,0$; $p \leq 0,041$).

Domnievame sa, že vyššie uvedený výsledok pramení hlavne z toho, že maturantky častejšie sledovali spravodajské relácie v prítomnosti iných osôb (pozri obr. 1.). Taktiež, výsledky nášho výskumu ukázali, že s matkami maturanti najčastejšie sledujú spravodajstvo bez ohľadu na pohlavie. Výsledky potvrdzujú, že rozdiely medzi chlapcami a dievčatami sa objavujú hlavne v tom, či spravodajstvo sledujú osamote alebo v prítomnosti iných, pričom aj u maturantiek, aj u maturantov majú preferované postavenie matky.

Obr. 1. Priemerná sledovanosť televíznych spravodajských relácií maturantov a maturantiek v prítomnosti iných osôb (N = 195)

Dôvody sledovania spravodajských relácií

Rozdiely medzi pohlaviami sa objavili v uvádzaní dôvodov sledovania televíznych spravodajských relácií. **Viac dievčat** ako chlapcov uvádzalo pôsobenie podnetov zameraných na **emocionálne prežívanie** (strach a úzkosť ($U = 3108,5$; $p \leq 0,000$), **umelecký zážitok** ($U = 3721,5$; $p \leq 0,036$) a **sociálnu sféru** (poznávanie života iných ľudí ($U = 3697$; $p \leq 0,032$)). Taktiež dievčatá výraznejšie prejavovali tendenciu vykonávať iné činnosti pri zapnutom televízore ($U = 3395,5$; $p \leq 0,005$). Na skutočnosť, že respondentky častejšie využívali televízne programy ako kulisu pri inej práci poukazujú aj výskumné výsledky iných autorov (pozri Baran, Davis, 2000).

V spôsobe vnímania zrozumiteľnosti, dôveryhodnosti a objektivity televízneho spravodajstva sa neobjavili štatisticky významné rozdiely medzi maturantmi a maturantkami. Rovnako, bez ohľadu na rodovú podstatu prejavovali tak dievčatá, ako aj chlapci, určitú nedôveru voči objektivite televízneho spravodajstva.

Vnímanie reálneho diania vo svojom okolí

Obsahová analýza esejí ukázala, že existujú určité rozdiely medzi maturantmi a maturantkami vo vnímaní reálneho diania v ich okolí. V odpovediach maturantov sme identifikovali tendenciu vyjadrovať v esejach svoje postoje ku konkrétnym udalostiam, aj keď v inštrukcii bolo jasne povedané, že majú napísať svoj názor na televízne správy. Pritom viac dievčat (28,7 %; $N = 25$) ako chlapcov ($N = 19$ %, $N = 20$) písalo o reálnych udalostiach.

Najviac maturantov vyjadrovalo negatívny postoj k realite, ktorá ich obklopuje. Z dôvodu malej počtosti respondentov v uvedenej kategórii sme nepoužili štatistické testy, ale z frekvenčných analýz vyplýva, že **viac dievčat ($N = 21$) ako chlapcov ($N = 16$) malo pesimistické postoje k realite**. Taktiež viac dievčat ($N = 4$) ako chlapcov ($N = 1$) prejavilo optimistické postoje k realite. Ale u oboch skupín respondentov prevažovalo v postojoch pesimistické hodnotenie. Uvedené

výsledky vychádzajú z toho, že dievčatá častejšie a jednoznačnejšie vyjadrovali v esejach svoje postoje a hodnotiace názory.

V esejach **častejšie dievčatá** (N = 16) ako chlapci (N = 4) **písali o vplyve spravodajských relácií** na prežívanie divákov. Najmarkantnejšie rozdiely sa neobjavili v tom aké emócie predpokladali maturanti, že správy vyvolajú (takmer zhodne píše na prvom mieste o strachu). Rozdiely sa objavili v tom, že dievčatá častejšie ako chlapci pripúšťali, že správy môžu mať vplyv aj na nich samotných (z 9 respondentov, ktorí to pripustili až 7 bolo dievčat). Samozrejme, môžeme len predpokladať, či je to preto, že sú chlapci menej ochotní písať o vlastnom prežívaní, alebo naozaj menej často prežívajú strach. Prikláňame sa skôr k prvému názoru, aj keď ho nemôžeme na základe našich výsledkov potvrdiť.

Diskusia

Rozdielny prístup chlapcov a dievčat k médiám ako sú časopisy, rozhlas a internet sa v našom výskume preukázali. Potvrdzujú to aj výsledky iných výskumov (Turan, Sobihardová, Krupinski, 2003; Brečka, Benkovičová, Hallon 1999). Chlapci častejšie využívali Internet, dievčatá častejšie počúvali rozhlas a čítali časopisy. Uvedené výsledky nasvedčujú, že môžeme hovoriť o rozdielnom využívaní vybraných komunikačných technológií dievčatami a chlapcami. Internet sa pritom profiluje ako skôr „mužské“ médium a časopisy ako skôr „ženské“ médium. Predpokladáme, že uvedenú situáciu podmieňuje jednak samotný obsah (v prípade časopisov môžeme hovoriť o vyššom zastúpení takých časopisov na trhu, ktoré sa zameriavajú na ženskú populáciu), a jednak kultúrny vplyv (tendencia považovať techniku najmä za doménu mužov). Zároveň ale treba povedať, že na trhu sa objavuje čoraz viac časopisov, ktoré sú orientované aj na mužov alebo na celú rodinu. Taktiež aj rastúci počet žien študujúcich na technicky zameraných školách (UIPŠ, 2003) svedčí o určitých posunoch v tradičných názoroch na vzťah dievčat a chlapcov k technike.

Štatisticky významne viac dievčat ako chlapcov uvádzalo, že ich pútali správy týkajúce sa: kultúry, zábavy, nešťastí a katastrof, počasia. Viac chlapcov ako dievčat uvádzalo, že ich pútajú správy o športe a vojnách. Domnievame sa, že dievčatá zahrnuté do nášho výskumného výberu viac pútali správy týkajúce sa kultúry a zábavy, lebo o tieto aktivity podľa niektorých výskumov (Sobihardová, 2001; Sak, 2000; Slovíková a kol., 2002) dievčatá prejavujú aj v bežnom živote väčší záujem ako chlapci. Predpokladáme, že aj ich záujem o nešťastia a katastrofy pramení z vyššieho sociálneho záujmu, ktorý je zjavný u dievčat v tomto vekovom období (Sobihardová, 2001).

Väčší záujem chlapcov ako dievčat zaradených do nášho výskumu o správy týkajúce sa športu môže prameniť z väčšej športovej orientácie vo voľnom čase u mužov adolescentov (Sak, 2000, Slovíková a kol., 2002). Chlapci v tomto veku prejavujú nielen väčší aktívny záujem o šport (začlenenie sa do športových klubov, športových krúžkov), ale aj pasívny (sledovanie športových výsledkov, návšteva športových podujatí). Predpokladáme, že štatisticky významný rozdiel medzi chlapcami a dievčatami v záujme o vojnové spravodajstvo pramení aj z tradičného štýlu výchovy. Chlapci sa od malička hrajú „na vojakov“, dostávajú hračky v tvare rôznych zbraní a bojovníkov. Tento trend sa potom prenáša aj do preferencií televíznych programov. Chlapci uprednostňujú kriminálne, akčné a dobrodružné filmy (Hallon, 1999). Domnievame sa, že chlapci tento záujem o „akciu“ prenášajú aj na sledovanie spravodajských relácií.

Medzi dôvodmi sledovania spravodajských relácií dievčatá viac uvádzali potrebu poznávať život iných ľudí. Výskum L. Sobihardovej (2001) realizovaný na výskumnom výbere 2215 žiakov základných a stredných škôl prostredníctvom metódy nútených výberov a semantického diferenciatu ukázal, že dievčatá v porovnaní s chlapcami štatisticky významne častejšie prejavovali a realizovali

sociálny záujem (autorka ho vymedzuje ako potrebu a záujem pomáhať iným ľuďom, aktívne sa zaujímať o ich život a participovať na rôznych aktivitách vo svojej komunite). Domnievame sa, že aj náš výsledok čiastočne pramení zo zvýšeného sociálneho záujmu u dievčat v porovnaní s chlapcami.

Taktiež dievčatá výraznejšie prejavovali tendenciu vykonávať iné činnosti pri zapnutom televízore. Na skutočnosť, že respondentky častejšie využívali televízne programy ako kulisu pri inej práci poukazujú aj iní autori (pozri Baran, Davis, 2000).

Za veľmi dôležitý výsledok tiež považujeme zistenie, že takmer polovica (48,7 %) respondentov v esejach vyjadrila presvedčenie, že spravodajské relácie môžu ovplyvniť prežívanie, správanie a myslenie ľudí. Obzvlášť upozorňujeme na zaujímavý jav, že väčšina respondentov negatívne pôsobenie televízneho spravodajstva opisovala ako niečo, čo sa stáva iným ľuďom. Týka sa to najmä chlapcov. Dievčatá v dotazníku UTS 2 štatisticky významne viac ako chlapci uvádzali, že spravodajské relácie v nich vyvolávajú emocionálne prežívanie (strach a úzkosť, umelecký zážitok). Predpokladáme, že uvedený rozdiel je skôr zapríčinený tradičnou výchovou a kultúrnymi vzorcami gender správania sa ako reálnym stavom.

Výskum J. Cantorovej a A. I. Nathansonovej (1996), ktorý realizovali prostredníctvom telefonického interview na výskumnom výbere N = 285 rodičov detí od predškolského veku po 6 triedu základnej školy, nezaznamenal žiadne rozdiely v prežívaní strachu pri sledovaní tak realistických, ako aj fiktívnych obsahov v televízii medzi chlapcami a dievčatami. Pritom uvedené výsledky vychádzali z výpovedí „druhej osoby“ (rodiča). Rovnako aj výsledky výskumu J. E. Newhagena (1998), ktorý vychádzal z pozorovania reakcií detí počas sledovania televízneho spravodajstva nepreukázali rozdiely v prežívaní strachu medzi dievčatami a chlapcami. Preto predpokladáme, že naše výsledky skôr hovoria o ochote respondentov otvorene vyjadriť sa k prežívaniu vlastného strachu a úzkosti ako o skutočných kvantitatívnych rozdieloch.

Záver

Dosiahnuté výsledky poukazujú na určité rozdiely v spôsobe sledovania a spracovania významov získaných prostredníctvom televízneho spravodajstva medzi stredoškólákmi a stredoškóláčkami. Tie predstavujú cenný poznatok pre mediálnu výchovu, ktorá musí vychádzať z individuálneho prístupu a rešpektovať špecifiká divákov. Preto v závere v tab. 3 uvádzame sumár výsledkov, ktoré poukazujú na významné rozdiely medzi stredoškólákmi a stredoškóláčkami. Označili sme ich poradovým číslom, aby sme sprehľadnili z nich vyplývajúce **odporúčania pre mediálnu výchovu, ktoré považujeme za najdôležitejšie.**

Tab. 3 Prehľad výsledkov, ktoré poukazujú na rozdiely medzi stredoškóláčkami a stredoškólákmi v spôsobe sledovania televízneho spravodajstva a spracovania prijatých významov

	♀	♂
1.	Častejšie získavajú potrebné informácie prostredníctvom časopisov a rozhlasu.	Častejšie získavajú potrebné informácie prostredníctvom Internetu.
2.	Za pútavejšie považujú správy o kultúre, zábave, katastrofách a nešťastiach, o počasí	Za pútavejšie považujú správy o vojne a športe.

3.	Častejšie sledujú spravodajské relácie s matkou a následne sa s nimi rozprávajú o tom, čo videli.	Častejšie sledujú správy osamote.
4.	Ako dôvod sledovania správ častejšie uvádzali poznávanie života iných ľudí a umelecký zážitok.	Ako dôvod sledovania správ zriedkavejšie uvádzali poznávanie života iných ľudí a umelecký zážitok.
5.	Viac pripúšťajú, že správy môžu vyvolať u nich strach.	Upozorňujú, že správy môžu vyvolať strach u iných ľudí.

1. Pri vedení žiakov ku kombinovanému využívaniu mediálnych zdrojov je dobre mať na zreteli záujmy dievčat a chlapcov. Ak napr. chlapci preferujú internet pred časopismi je treba ich viesť k tomu, aby získané informácie overovali prostredníctvom tohto média. Na druhej strane uvedené stereotypy je možné narušiť práve tým, že budeme vytvárať heterogénne pracovné skupinky, v rámci ktorých sa chlapci a dievčatá budú dopĺňať a navzájom učiť o výhodách využívania jednotlivých médií.

2.1 Rešpektovať záujem stredoškóľákov o jednotlivé témy, pričom je dobré rozvíjať diskusiu o príčinách a dôvodoch pútavosti vybraných celkov. Obzvlášť je potrebné orientovať diskusiu smerom k identifikácii informačnej hodnoty jednotlivých správ a ich významu pre život stredoškóľákov.

2.2 V projektoch zameraných na vytváranie spravodajských relácií možno práve na základe poznania záujmov dievčat a chlapcov rozdeliť témy, ktoré budú zastrešovať. Zároveň je ale možné vytvárať dvojice, trojice, v ktorých jeden člen nebude javiť záujem o danú oblasť, pričom sa môže stať, že ostatní členovia skupiny v teréne mu ukážu v čom je uvedená téma pre nich významná a zaujímavá.

3.1 Pre obe skupiny stredoškóľákov je charakteristické, že najčastejšie sledovali správy v prítomnosti matiek. Vzhľadom na to, že chlapci ale často sledujú správy aj osamote je nevyhnutné do programu mediálnej výchovy zahrnúť priestor pre prediskutovanie videných obsahov, ich zaradenie do patričného kontextu a vysvetlenie prípadných nejasností.

3.2 Uvedené výsledky poukazujú na to, že matky predstavujú významný činiteľ v mediálnej výchove detí v rodine a preto vzniká veľký potenciál pre zapojenie matiek, a tiež otcov do mediálnej výchovy v podmienkach inštitúcií (školských a mimoškolských).

4. Poznanie motivácie sledovať spravodajské relácie umožňuje efektívnejšie nastaviť program mediálnej výchovy priamo pre potreby stredoškóľákov. Odporúčame skôr sa zamerať na individuálnu motiváciu tak, aby program bol čo najviac adresný. Vyššie uvedené výsledky naznačujú, že dievčatá sú viac motivované sociálne, emocionálne a esteticky ako chlapci. Toto ale nemusí platiť pre každú stredoškóľáčku.

5. Fakt, že správy môžu vyvolať strach u stredoškóľákov poukazuje na nevyhnutnosť orientovať program mediálnej výchovy tak, aby bol schopný reagovať pružne na aktuálne dianie a pomôcť mladým ľuďom, aby prijaté informácie vedeli objektívne zhodnotiť vzhľadom na reálny vplyv na ich život. Pritom je ale potrebné vedieť, že stredoškóľáci neradi hovoria o tom, že prežívajú strach, kým stredoškóľáčky s tým majú menšie problémy, pričom občas premietajú svoj strach na malé deti (tak sa im o ňom ľahšie píše).

Uvedené odporúčania nemôžeme zovšeobecniť na celú populáciu slovenských stredoškôľakov, vzhľadom na zloženie výskumného výberu. Napriek tomu, ale môžeme hovoriť, že sme identifikovali určité tendencie v správaní sa stredoškôľakov a stredoškôľáčok vo vzťahu k televíznemu spravodajstvu, ktoré môžu byť využité pri tvorbe programov mediálnej výchovy predovšetkým v skúmaných podmienkach.

Literatúra:

1. BARAN, C. J.; DAVIS, D.K. 2000. Mass Communication Theory. Foundations, Ferment and Future. Scarborough: Wadsworth, 2000.
2. BRATSKÁ, M. 2001. Zisky a straty v záťažových situáciách alebo príprava na život. Bratislava: Práca, 2001.
3. BREČKA, S.; BENKOVIČOVÁ, D.; HALLON, Ľ. 1999. Mládež a médiá 1999. Bratislava: Národné centrum mediálnej komunikácie, 1999.
4. BURTON, G.; JIRÁK, J. 2001. Úvod do studia médií. Brno: BARRISTER&PRINCIPAL, 2001.
5. CANTOR, J.; NATHANSON, A. I. 1996. Children's Fright Reaction to Television News. In: Journal Communication, n. 46, p. 139 – 153.
6. HALLON, Ľ. 1999. Vzťah stredoškolskej mládeže k programovej ponuke médií. In: Otázky žurnalistiky, 1999, č. 4, s. 314 - 321.
7. HVITFELT, H. 1995. Komerencializácia večerných správ. In: Kontakt, 1995, č. 5, s. 28 – 38.
8. KREIMEIER, K. 1995. Kto robí krajšie spravodajstvo? In: Kontakt, 1995, č. 5, s. 39 – 47.
9. NEWHAGEN, J. E. 1998. TV Images That Induce Anger, Fear, and Disgust: Effects on Approach, Avoidance and Memory. In: Journal of Broadcasting & Electronic Media, 1998, n. 42, p. 265 – 277.
10. SOBIHARDOVÁ, Ľ. 2001. Inštitucionálna výchova v čase mimo vyučovania. Výskumná správa. Bratislava: Iuventa, 2001.
11. SAK, P. 2000. Proměny české mládeže. Česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha, Petrklíč, 2000.
12. SLOVÍKOVÁ, M. a kol. 2002. Analýza činnosti CVC a ŠSZČ v rokoch 1990 – 2000. Bratislava: UIPŠ, 2002.
13. TURAN, V.; SOBIHARDOVÁ, Ľ.; KRUPINSKI, M. 2003. Názory mládeže na vybrané aspekty života v Slovenskej republike. Výskumná správa. Bratislava: Iuventa, 2003.
14. UIPŠ. 2003. Zoznam stredných škôl v Bratislave a počet žiakov a žiačiek študujúcich na jednotlivých školách v školskom roku 2001 / 2002. Osobná komunikácia. 23-04-2003. Email: bielikova@uips.sk

TURAN, Vesna; BRATSKÁ, Mária. Televízne spravodajstvo – dôležitá téma mediálnej výchovy stredoškôľakov a stredoškôľáčok. In HELLER, Daniel; PROCHÁZKOVÁ, Jana; SOBOTKOVÁ, Irena (ed.). *Psychologické dny 2004 : Svět žen a svět mužů : polarita a vzájemné obohacování : sborník příspěvků z konference Psychologické dny, Olomouc 2004*. Olomouc : Universita Palackého v Olomouci, 2005. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica, Psychologica 35 - suppl. Plný text příspěvku o rozsahu 9 s. je dostupný na príloženém CD-ROM. ISBN 80-244-1059-1.